

2.500 let) in je vse do 19. stoletja predstavljala enega od temeljev evropskega (in severnoameriškega) izobraževanja, so nekatera retorična pravila in principi prešli v samo osnovo današnje pedagoške prakse bodisi kot sestavni del didaktičnih priporočil za učitelje bodisi kot bolj ali manj eksplisitno prepoznavne vsebine in cilji znotraj učnih predmetov. V današnjem vzgojno-izobraževalnem sistemu (v Sloveniji) poleg obveznega izbirnega predmeta retorika v 9. razredu osnovne šole, kjer gre za eksplisitno in sistematično obravnavo retorike, posamične retorične principe kot sestavni del učnih vsebin in ciljev, ki pa so pogosto nekoliko drugače ubesedeni, srečujemo zlasti pri jezikovnem pouku (učnega in dodatnih jezikov) ter v okviru družboslovno-humanističnih predmetov (domovinska in državljanska kultura in etika; filozofija; sociologija).⁸ Obenem ni mogoče prezreti na neoliberalnih podlagah temelječega koncepta o ključnih zmožnostih (t. i. kompetencah) za vseživljenjsko učenje in njegovih izpeljavah za posamezna izobraževalna področja (npr. t. i. kompetenčni okviri za državljansko kulturo, podjetnost), ki je v zadnjih dvajsetih letih na vseh ravneh (politični, teoretski in praktični) posegel v polje vzgoje in izobraževanja. V duhu globalnega prilaganja izobraževanja gospodarskim potrebam je implementacija ključnih kompetenc kot splošnih ciljev izobraževanja v različne evropske izobraževalne programe preoblikovala tako pojmovanje znanja v kontekstu njegove družbene vloge, kakor je temeljito posegla v formulacije izobraževalnih ciljev znotraj posameznih učnih predmetov.⁹ Iz retorične tradicije arbitrarno izbrane prvine so tako postale tudi sestavni del opisov izobraževalnih ciljev, ki znotraj posameznih učnih predmetov govorijo o razvijanju npr. »jezikovnih«, »socialnih in državljskih«, »medkulturnih« ključnih zmožnosti/kompetenc ter t. i. prečnih (transverzalnih) spretnosti in veščin, kot so »kritično mišljenje«, »ustvarjalnost«, »iniciativnost« in »reševanje problemov«.

Za ponazoritev prisotnosti retoričnih principov v okviru didaktičnih priporočil za učitelje si oglejmo nekatere zgolj naključno izbrane dele učnih načrtov za dva predmeta – za kemijo (8. in 9. razred) in angleščino (osnovnošolski program, srednješolski program in prilagojeni program). V njih smo skušali identificirati mesta, ki se navezujejo na retorični postopek

8 Na tem mestu se bomo posvetili opredelitvi retoričnih tehnik z vidika učiteljev, kar pomeni, da se bomo omejili na tiste dele v učnih načrtih, ki govorijo o didaktičnih priporočilih v zvezi z izvedbo pouka. Podrobnejšo analizo prisotnosti retorike na ravni učnih vsebin v slovenskih učnih načrtih je mogoče najti v Žmavc, 2011.

9 O problematiki pojmovanja koncepta ključnih kompetenc in o posledicah na kompetenčnih pristopih temelječe kurikularne prenove glejte v Štefanc, 2012.